

Γράφει: Πανίκος Παιονίδης

ΑΘΗΝΑ: ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ, ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΥΡΚΟΥ

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ Κύρκος, είναι μια πολιτική μορφή της Ελλάδας με κύρος και ακτινοβολία, που απλώνει πολύ πιο πέρα από τον χώρο της ευρύτερης αριστεράς όπου λειτουργεί. Βουλευτής από το 1962 (με μόνο διάλειμμα τα χρόνια της χούντας) μέχρι και τις πρόσφατες εκλογές, άρθρωνε πάντα στο Κοινοβούλιο μια φωνή που ακουγόταν, κατά γενική παραδοχή, με προσοχή απ' όλες τις πλευρές.

Τώρα θα απουσιάζει αυτή η φωνή και άλλες συγγενικές της φυσικά, τολημέρας, πρωτοποριακές και δεν ήταν λίγο στην Αθήνα την επαύριο των εκλογών που είδαν και ένιωσαν αμέσως το κενό. Γενικότερα, μπορώ να πω, το αποτέλεσμα των εκλογών έδωσε τροφή σε προβληματισμούς που δεν αγγίζουν απλώς την πορεία της ελληνικής αριστεράς αλλά και της Ελλάδας σαν σύνολο.

Παλιός φίλος ο Λεωνίδας Κύρκος, τον συνάντησα στο σπίτι του, στην Καλλιδρομίου 19, και

απομόνωσή θ' άσκει και την προεδρία της κοινότητας. Καταλαβαίνει κανείς τον τραγέλαφο. Τα προβλήματα είχαν τεθεί και επειδή είχαν τεθεί από ένα κόμμα που εννοούσε να λείπει την αλήθεια και για να μη δημαγωγεί αυτό το κόμμα αποκλείστηκε από την Βουλή.

Π.Π.: Ποια ερμηνεία δίνεις Λεωνίδα σ' αυτό τον αποκλεισμό του Συνασπισμού από την Βουλή;

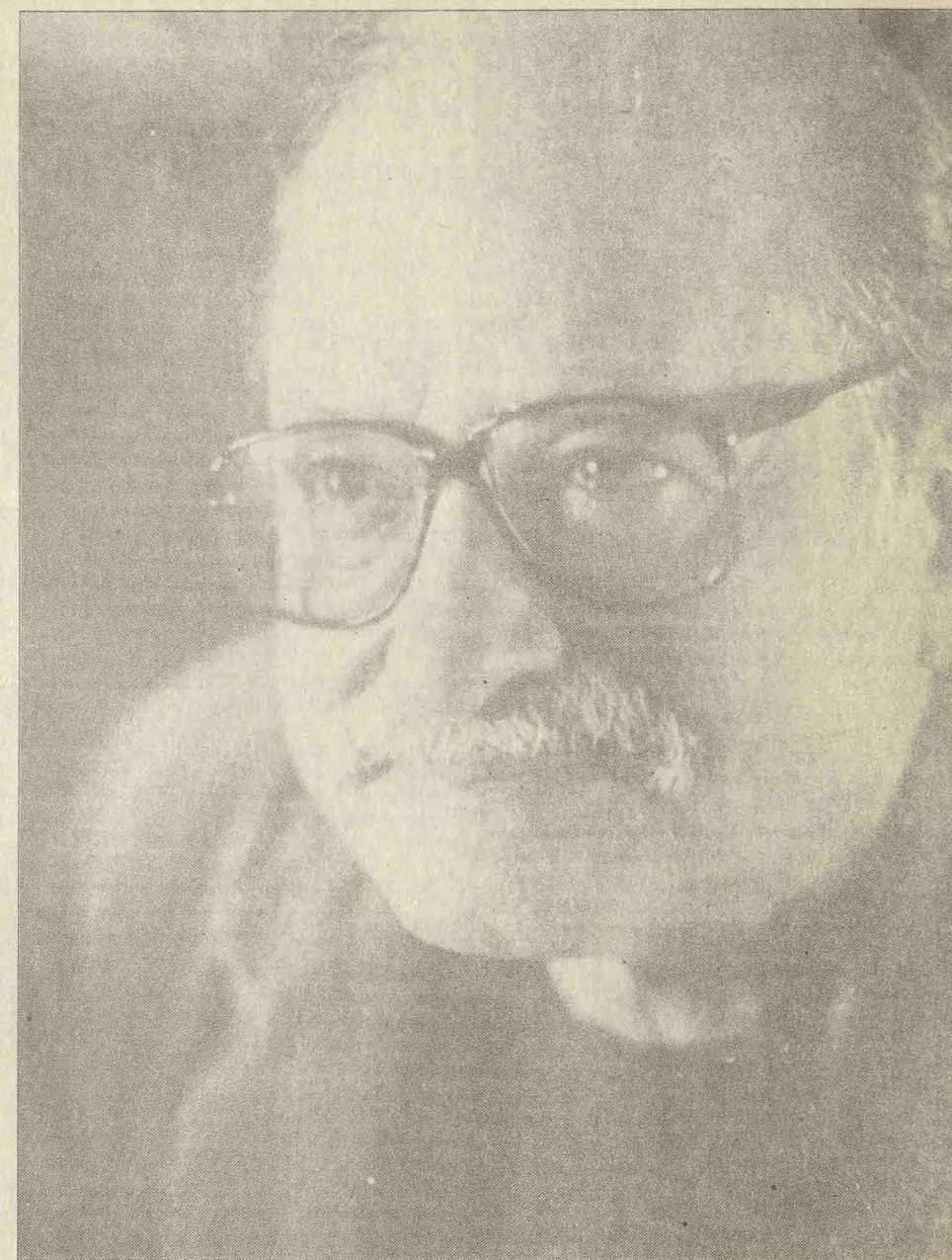
Λ.Κ.: Υπάρχουν οι αντικειμενικές αιτίες που είναι ολοφάνερες, το μαχαίρι του 3%. Και στην Κύπρο λειτουργήσε αυτό και απόκλεισε από την Βουλή ένα αρκετά σημαντικό τμήμα από την άποψη του δυναμικού, των ιδεών του, των προτάσεων του. Αυτό είναι το ένα. Το δεύτερο, υπάρχει αυτή η κάθετη πόλωση, η αίσθηση ότι αν δεν νικήσει ο ένας από τους δύο η Ελλάδα αποθνήσκει. Το τρίτο είναι η συνέχιση της λειτουργίας ενός αθλιού συστήματος κομματικής συναλλα-

σαμε έγκαιρα. Και φτάσαμε με πολλές αμφισβητήσεις μέχρι την ύστατη φάση, όπου πραγματικά υπήρξε μια συγκινητική στράτευση των πάντων αλλά ήταν σαν να τρέχεις 10.000 μέτρα, ν' απέχεις από τον πρώτο τρεις στροφές και να κατορθώνεις να καλύψεις τις δύο με μια εκπληκτική υπερένταση. Αν είχαμε από την αρχή υπολογίσει σωστά θάφτανες στο τέρμα με πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα. Αυτό πρέπει να πράξουμε τώρα.

Π.Π. Τι περιμένετε από το Συνέδριο του Δεκέμβρη;

Λ.Κ.: Πιστεύουμε ότι το Συνέδριο δεν θα βυθιστεί σε στείρες, ατελέσφορες κριτικές προς το χτες αλλά θα συγκεντρώνει τις δυνάμεις του σε μια γενναία ματιά προς το αύριο. Πρώτο θα μπορούσει ν' αντιληφθεί την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η ελληνική κοινωνία και θ' αντιληφθεί επίσης τον διεθνή περίγυρο. Πρέπει να πω ότι εξα-

Ελλάδα θα ήταν μια εκπληκτική προπομπή στις αναζητήσεις της Ευρώπης. Ενεπλάκη σε συνείδηση σε θανάσιμα σφάλματα για τα οποία φυσικά την ευθύνη θα πρέπει να την αποδώσει κανείς στην ηγεσία του ΚΚΕ. Στο ΚΚΕ συμμετείχα κι εγώ και σε ηγετικά του κλιμάκια από το 1956, 58 και ύστερα. Στο 1961 ήμουνα μέλος της Κεντρικής του Επιτροπής. Το 1968, μας πέταξαν έξω με το πραξικόπημα της 12ης Ολομέλειας, που οδήγησε στην μεγάλη ρήξη. Η επικράτηση της δογματικής τάσης στο ελληνικό αριστερό κίνημα το οδήγησε στα σημερινά αποτελέσματα. Διότι αυτή η δογματική τάση δεν μπορούσε ν' αντιληφθεί τις πραγματικότητες χρησιμοποιώντας νοητικά εργαλεία αριστερής σκέψης, που είχαν πια ξεπεραστεί. Και που την διάλυση τους και την κατάρρευση τους την είδαμε με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού. Μεγάλη ευκαιρία για την παγκόσμια αριστερά ήταν το 1968. Αν αντί να μπουν τα σοβι-

Πρέπει να πάψουμε να ενθαρρύνουμε ο ένας τον άλλο σε ανεκπλήρωτες εθνικές ματαιοδοξίες

όπως πάντα άπλωσε μ' εκείνη την καθαρότητα της σκέψης τον λόγο του προς όλες τις κατευθύνσεις.

• Πρώτη ερώτηση φυσικά ποιά η εκτίμηση του για τις εκλογές. Ας σημειωθεί ότι τη συνέντευξη την πήρα στις 22 Οκτωβρίου.

Λ.Κ.: Θάθελα να πω κατ' αρχήν, ότι το αποτέλεσμα των εκλογών επιβεβαίωσε τις προβλέψεις κι επιβεβαίωσε επίσης, ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε μια δύσκολη πορεία εξαιτίας του δογματικού της εκλογικού συστήματος, που την ίδια στιγμή γεννά και μια κάθετη πόλωση, που υπάρχει κίνδυνος να εξελιχθεί σ' ένα δίχασμο. Τα υπερβολικά ψηλά ποσοστά, που συγκέντρωσε το ΠΑΣΟΚ, η απόλυτη αυτοδυναμία του στην Βουλή σημαίνουν, ότι σε λίγο το ΠΑΣΟΚ και μπροστά στις δυσκολίες που θ' αντιμετωπίσει θα βρίσκεται έξω από την δυνατότητα του οποιοδήποτε κοινοβουλευτικού ελέγχου. Και σιγά - σιγά και πολιτικού ελέγχου. Να φέρω ένα παράδειγμα: 'Ηδη η Νέα Δημοκρατία κατηγορεί το ΠΑΣΟΚ ότι προβαίνει σε διώξεις «δικών της» σε εισαγωγικά γιατί οι Έλληνες είναι δικόι τους, είτε των γαλαζιών είτε των πράσινων. Οι κόκκινοι όλων των αποχρώσεων εξαιρούνται.

Την ίδια στιγμή το ΠΑΣΟΚ λέγει, ότι απλώς εφαρμόζει τον κανόνα της αποκατάστασης του δικαίου. Πριν από τέσσερα χρόνια ήταν η ίδια σκηνή με αντεστραμμένους ρόλους. Το ΠΑΣΟΚ κατηγορούσε τη Νέα Δημοκρατία ότι διώκει, η Νέα Δημοκρατία, υποστήριζε ότι αποκαθιστούσε το δίκαιο. Κοντολογίς, το κράτος, η εξουσία, είναι πεδίο νομής, αυτό είναι το ένα συμπέρασμα. Το άλλο συμπέρασμα είναι ότι η εντολή είτε προς το ένα είτε προς το άλλο κόμμα, δεν διεκδικούνταν επί τη βάσει προγραμμάτων και συγκεκριμένων απαντήσεων σε συγκεκριμένα ζητήματα, αλλά επί τη βάσει οριστών συνθημάτων. Παράδειγμα, το Σκοπιανό. Ο Παπανδρέου, υποσχέθηκε, ότι ουδέποτε, προσέξτε τις φράσεις του, θα αναγνωρίσει γειτονικό κράτος με τ' όνομα Μακεδονία ή τα παράγωγά του. Γνωρίζουμε όλοι από την ιστορία, ότι ουδέποτε δεν υπάρχει στο πολιτικό λεξιλόγιο. Αποτέλεσμα: Την επομένη ήδη των εκλογών έχουμε την αναγνώριση της Κίνας, ακολούθησε η αναγνώριση του Βελγίου. Σε λίγο η Ελλάδα, με το τείχος που ύψωσε ολόγυρά της, θα βρεθεί στην πιο λαμπρή απομόνωση. Και το παράδοξο θα είναι ότι αυτή η χώρα που θα βρίσκεται στην πιο λαμπρή

γής και κραπάλης, το οποίο έχει μια παράδοση στην ελληνική ζωή. Παράδοση πελατιακών σχέσεων. Ψηφίζω αυτό το κόμμα γιατί ελπίζω ότι προσωπικά κάτι θα μου κάνει εμένα, του συγγενή μου, μέχρι του δεκάτου βαθμού. Και το καταψηφίζω όταν η προσδοκία μου δεν ικανοποιηθεί. Βλέπει κανείς μια μετακίνηση ενός ποσοστού, το οποίο είχε δώσει μιαν τερατώδη πλειοψηφία στη «Νέα Δημοκρατία», και τώρα έδωσε μια τερατώδη πλειοψηφία στο ΠΑΣΟΚ και αύριο θα μετακινηθεί και πάλι. Είναι η λειτουργία ενός αναχρονιστικού πια πολιτικού συστήματος, που προσδιορίζει την ελληνική πορεία προς την παρακμή. Αυτές φυσικά είναι οι αντικειμενικές αιτίες.

Πάρα πέρα θα πρέπει να δει κανείς, τις ευθύνες του Συνασπισμού. Ο Συνασπισμός εξεκλήθη σε μια λαμπρή περιουσία που είχε από την δημιουργία του, την οικοδόμηση ενός φρέσκου, καινούργιου κόμματος, μ' ένα φρέσκο, καινούργιο αρχηγό, με μια ηγετική γενιά, που κυμαίνονταν μεταξύ των 30 και των 45. Εξανεμίσε όμως γρήγορα τις προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί από δικές του αστοχίες και από την αδυναμία του να συμπυκνώσει έγκαιρα στοιχεία τα οποία με τόλμη και ειλικρίνεια έπρεπε να δει. Συγκροτήθηκε από ρεύματα ιδεολογικά διαφόρων καταβολών, που είχαν λειτουργήσει ανταγωνιστικά μεταξύ τους στο παρελθόν. Δεν πρόλαβε να διαμορφωθεί μια κοινή συνείδηση, κάποιοι αναιρούσαν ό,τι οικοδομούσαν κάποιοι άλλοι. Και δυστυχώς στους κόλπους μας λειτουργήσαν και πρόσωπα, που άλλοτε πρωτοστάτησαν στην συγκρότηση του Συνασπισμού και που αργότερα, χωρίς ειλικρίνεια, είχαν προσανατολιστεί προς το ΠΑΣΟΚ χωρίς έντιμα να το πουν έτσι που και ο κόσμος μας ν' αποφύγει έγκαιρα τις συνέπειες των συγχύσεων.

Λειτουργήσε επίσης και η αδυναμία μέσα στην αναζήτηση του καινούριου να επιβεβαιώσουμε ό,τι καλύτερο ερχόταν από το χτες. Παραδείγματα: χάρη η ιδέα του κόμματος του συγκροτημένου μέσα στην κοινωνία και διαρθρωμένου σε όλους τους αρμούς της. Αυτή η ιδέα είναι πολύτιμη. Όχι με την εκδοχή του χτες, δηλαδή ντε και καλά, ότι το κόμμα πρέπει να κηδεμονεύει την κοινωνία και να την φέρνει στα μέτρα του αλλά με την έννοια, ότι αυτό το κόμμα, ξέρει να ακούει και ν' ακούγεται. Να διδάσκει και να διδάσκει σε μια αμφίδρομη σχέση.

Αυτά όλα που είναι τόσο απλά δεν τα κατακτι-

κάνει μια πρόβλεψη και μόλις την διατύπωσε τρέμαξα και ο ίδιος. Έλεγγ ότι στα τέλη του 20ου αιώνα η Ελλάδα θ' αντιμετωπίσει τα προβλήματα του τέλους του περασμένου αιώνα. Το 1893 ο Τρικούπης από του βήματος της Βουλής, είχε πει: «Δυστυχώς επτωχεύσαμεν».

Το 1897 άδοντες πατριωτικά άσματα, χωρίς καμιάν επίγνωση του διεθνούς περιγυρού, ριχτήκαμε στους Τούρκους και μας κινήθησαν μέχρι την Λαμία και θα μας πήγαιναν στο Ταίναρο αν δεν είχε μεσολαβήσει η Ρωσία της εποχής. Δεν λέω, ότι υπάρχουν ανάλογες συνθήκες. Τρέμα. Σύμπτωση των ημερομηνιών με διαφορετικό περιεχόμενο. Κι επειδή αντιλαμβάνομαι την τρομακτική δυσκολία των προβλημάτων και την άπιστευτη δημαγωγική ευκολία των απαντήσεων, θα ήθελα να προειδοποιήσω τους πάντες, ότι αυτή την ώρα οι απανταχού Έλληνες πρέπει να σοβαρευτούν. Πρέπει να πάψουμε να ενθαρρύνουμε ο ένας τον άλλο σε ματαιοδοξίες εθνικές που είναι αδύνατο να εκπληρωθούν στις συγκεκριμένες συνθήκες και οι οποίες μπορεί να υποκατασταθούν οχι μέσα σ' ένα ελληνοκεντρικό κόσμο αλλά μέσα σ' ένα παγκόσμιο κόσμο, μ' ένα όραμα προς μια ενωμένη Ευρώπη, στα πλαίσια ενός ενιαίου κόσμου. Αυτό φυσικά θέλει μια άλλη γενναιοότητα για να υπερβούμε τις επαρχιωτικές πια για την εποχή μια μικροαντίληψεις και για να μπορέσουμε να λειτουργήσουμε, στο άλλο πεδίο μ' ένα πραγματικά ελληνικό τρόπο. Δηλαδή αξιοποιώντας αυτό το ανεκτίμητο που έχουμε και μένει ανεκμετάλλευτο. Πιθανότατα το μόνο συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτει η Ελλάδα είναι ο μέγας πολιτισμός της, ο οποίος σήμερα αναζητάται από τους πάντες ως μια κατεύθυνση, ένας νέος ανθρωπισμός και τον οποίο εμείς πλήρως αγνοούμε διότι δοσολογούμε απλώς κάποιες πτυχές του. Αν αντιληφθούμε την ουσία του, η Ελλάδα έχει να διαδραματίσει ένα έξοχο ρόλο στην διαμόρφωση της νέας ευρωπαϊκής και διεθνούς πραγματικότητας. Διαφορετικά θα καταβυθιστούμε.

Π.Π.: Μια τελευταία ερώτηση. Πώς ερμηνεύεις γενικά την γενική πτώση της αριστεράς; Το 1958 είχε φτάσει το 24-25 τοις εκατό!

Λ.Κ.: Η αριστερά στην Ελλάδα είχε φτάσει σύμφωνα με τον Γουτχάουζ, το 70% στα χρόνια της αντίστασης. Ήταν τα όμορφα χρόνια της αριστεράς. Κι αν αυτό ακόμα το 70% δεν έφτανε στις κάλπες, θάφτανε το 60, το 50 τοις εκατόν, το 40, Η

ετικά τανκς στην Πράγα, αντιλαμβάνονταν ότι δεν μπορούν να προδίδουν τις ιερότερες αρχές της ιδεολογίας μας. Ένας λαός δεν είναι ελεύθερος όταν καταπιέζει άλλους λαούς! Αυτό που συνέβη σε συνέχεια στην Σοβιετική Ένωση ήταν η συνέπεια του γεγονότος, ότι μια ηγεσία θεώρησε ότι μπορεί να είναι ελεύθερη να χειρίζεται τις υποθέσεις του διεθνούς κινήματος καταπιέζοντας την θέληση ολόκληρων λαών. Δυστυχώς η ηγεσία του δογματικού ΚΚΕ, από το οποίο έφυγαν σκεπτόμενα στελέχη και έμειναν επίσης πάρα πολλά σκεπτόμενα στελέχη που αποχώρησαν στην δεύτερη μεγάλη διάσπαση που έγινε το 1991, η ηγεσία λοιπόν αυτού του δογματικού κόμματος ήταν αδύνατο ν' αντιληφθεί τις ελληνικές πραγματικότητες και οδήγησε ώστε απ' αυτό το άπιστευτο 70% να παραμείνει αυτό που έμεινε. Φανταστείτε το 25% της ΕΔΑ το 1958, εννιά μόνο χρόνια μετά τον εμφύλιο πόλεμο, έφτασε στο 4.5% και στρέφεται τώρα το ΚΚΕ ενάντια στους συντρόφους, όχι μόνο εκείνους, που προήλθαν από την διάσπαση του 68, αλλά κι εκείνους που εξεδίωξαν μετά την διάσπαση του 91, θεωρώντας ότι όλοι αυτοί οι «προδότες», οι «αναθεωρητές», οι «λιποτάκτες» ευθύνονται γι' αυτό το κατάντημα της αριστεράς!!

Ένα από τα δημόσια φαινόμενα αυτού του δογματισμού ήταν και η προχθεσινή τους στάση κατά την ορκωμοσία στην Βουλή. Δεν θέλησαν να υψώσουν την χείρα και να δώσουν τον προβλεπόμενο όρκο, που γινόταν πάντα. Ο Χαρίλαος κιεγάς αθεϊσμό τους!! Πρόκειται για βαρβαρότητα της σκέψης. Κι ύστερα αναρωπιόμαστε πώς φτάσαμε σ' αυτό το επίπεδο. Εγώ προβλέπω ταχύτατα μια καινούργια διάσπαση στο ΚΚΕ γιατί είναι αδύνατο, σκεπτόμενοι άνθρωποι, ν' αποδεχθούν αυτού του είδους την βαρβαρότητα στη σκέψη.

Από την άλλη μεριά όμως, είμαι αισιόδοξος για το μέλλον της αριστεράς. Δεν ξέρω σε πόσα χρόνια. Είμαι αισιόδοξος και για τη δυνατότητα του Συνασπισμού. Την προηγουμένη των εκλογών τα εκλογικά μας κέντρα είχαν ένα άλφα κόσμο την επομένη είχαν ένα άλφα συν. Έχουμε τη θέληση της βάσης του Συνασπισμού να προχωρήσουμε σε μια ταχύτατη ανασυγκρότηση. Να είμαστε παρόντες στις δραματικές εξελίξεις, που επικεινται

στον τόπο μας. Διατυπώνοντας τον φωτισμένο λόγο μας, που δεν έχει καμιά σχέση με δημαγωγίες είτε της Δεξιάς, είτε του ΠΑΣΟΚ αλλά έχει σχέση με τα συμφέροντα αυτού του τόπου, που πρέπει να πορευτεί μέσα από μια δυναμική. Συμπεριφέροντας όλες τις δυνάμεις της Αριστεράς και της Προόδου πάνω σε πολύ συγκεκριμένες κατευθύνσεις, που θα επεξεργαστούμε στο Συνέδριο μας, θα μπορούμε σε διάλογο με την κοινωνία. Κανένας δεν κατέχει την απόλυτη αλήθεια. Και οι μικρές συσπειρώσεις μπορεί να εκπέμπουν την σπύθα μιας καινούριας αναζήτησης. Ένα τέτοιο κόμμα, ανοιχτό στους προβληματισμούς του καιρού μας, πάντα γνωρίζοντας, κι εδώ απορριπτώ τις αναρχικές απόψεις, ότι ο υποκειμενικός παράγοντας οργανωμένος διαδραματίζει ένα έξοχο ρόλο. Την ίδια στιγμή η Ελλάδα διαδραματίζει ένα ρόλο ειρήνης, αντιλαμβανόμενη τις πραγματικότητες. Και η πραγματικότητα είναι ότι ναι, ζούμε την επομένη ενός Βατερλώ, του σοσιαλιστικού κόσμου, ναι, ζούμε σε ολοκληρωμένες στις οποίες ο καπιταλισμός έχει το απάνω χέρι, ναι, ζούμε στην εποχή των τερασίων αντιφάσεων, και δεν μπορούμε να στρέψουμε την πλάτη σ' αυτές τις πραγματικότητες αλλά ταυτόχρονα να ξεκινήσουμε από τα δικά μας σπείρα, μικρά προβλήματα φωτίζοντας τα μ' αυτή την πλανητική προοπτική για να μπορέσουμε να τα λύσουμε μ' ένα τρόπο εποικοδομητικό, αποφεύγοντας τα χειρίστα.

υπερθέαμα ενός λάμποντος καπιταλισμού κρύβει τις βαθύτατες αντιθέσεις ανάμεσα σε λευκούς και νέγρους, ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς, αντιθέσεις που δεν μπορούν πλέον να γεφυρωθούν. Αυτές οι αντιθέσεις θα εκραγούν. Όπως θα εκραγούν και οι αντιθέσεις στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Και στο τέλος τέλος να μην ξεχνάμε ότι υπάρχει μια πρόκληση για τον καπιταλισμό που λέγεται Κίνα. Αν σήμερα, δική μου ερμηνεία αυτή, αυτοί οι κύριοι απλώνουν το χέρι τους και υποδαυλίζουν τις εντάσεις στην πρώην Σοβιετική Ένωση και εμποδίζουν αυτούς τους λαούς να ηρεμήσουν στο στόχαστρο τους παραμένει η Κίνα. Γιατί αν η Κίνα παραμείνει ως έχει σήμερα και με τις μεταλλαγές που η κινέζικη κοινωνία έδειξε, ότι μπορεί να πραγματοποιήσει, σε 30 χρόνια θα είναι η δύναμη που θα καθορίζει τον κόσμο. Και τότε η Κίνα θα είναι ο ηγέτης των φτωχών του κόσμου, περιλαμβανομένων και των φτωχών της Αμερικής.

Κατά συνέπεια, είμαστε μπροστά σε κοσμοϊστορικές εξελίξεις και σ' αυτή την πλανητική αστεία, είμαστε όμως υποχρεωμένοι να ξεκινήσουμε από τα δικά μας σπείρα, μικρά προβλήματα φωτίζοντας τα μ' αυτή την πλανητική προοπτική για να μπορέσουμε να τα λύσουμε μ' ένα τρόπο εποικοδομητικό, αποφεύγοντας τα χειρίστα.